

УДК 631.95:632:633:631

Вожегова Р. А., доктор с.-г. наук, академік НААН, в.о. директора інституту**Влашук А. М.**, кандидат с.-г. наук, завідувач відділу первинного та елітного насінництва**Дробіт О. С.**, кандидат с.-г. наук, с.н.с. відділу первинного та елітного насінництва

Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства Національної академії аграрних наук України

e-mail: KolpakovaLesya80@gmail.com

ІННОВАЦІЇ В ВИРОЩУВАННІ БУРКУНУ БІЛОГО ОДНОРІЧНОГО

В сучасному агровиробництві постало питання біологізації та органічного землеробства як невід'ємної та пріоритетної складової науково-технічного прогресу в сільському господарстві. За відсутності надходження органічної речовини та незбалансованого застосування мінеральних добрив, ігнорування сівозмін, зведення до мінімуму площ вирощування бобових культур, спалювання соломи в ґрунтах активізуються процеси дегуміфікації.

В зв'язку з тим, що недостатньо вивчено процес зміни еколого-меліоративного та фітосанітарного стану ґрунтів за використання для зрошення води з підвищеною мінералізацією, було вирішено вивчити вплив на даний процес застосування в сівозміні буркуну білого однорічного за різних норм висіву. Тому дослідження по вивченню процесу зміни еколого-меліоративного та фітосанітарного стану ґрунтів залежно від вивчаємих факторів, а також шляхів підвищення рентабельності галузі бджільництва представляє значний науковий інтерес та є актуальними.

Вивчали формування насінневої продуктивності буркуну білого однорічного сорту 'Південний' залежно від основного обробітку ґрунту, способів збирання та норм внесення десиканта в умовах Південного Степу України.

Метою досліджень було покращити біологічну родючість каштанових ґрунтів за рахунок

використання буркуну білого однорічного; сприяти підвищенню рентабельності галузі бджільництва шляхом збільшення виходу меду з 1 га за рахунок бобових однорічних трав.

Встановлено, що загальна кількість мікроорганізмів у 1 г абсолютно сухого ґрунту на початку вегетації буркуну білого однорічного становила 24,94 25,21 млн, дещо збільшилась за вегетаційний період культури за всіма варіантами досліду та на період проведення збирання знаходилась в межах 29,73–31,0 млн. За використання зрошення, значення показника були дещо вищими, ніж на неполивних ділянках, що вказує на позитивний вплив проведення поливу на покращення мікробіологічного ценозу ґрунту. За період проходження вегетації культури кількість амоніфікуючих бактерій значно підвищилась до 28,82–30,64 млн/г абсолютно сухого ґрунту.

Найкращі показники економічної ефективності підвищення рентабельності галузі бджільництва шляхом збільшення виходу меду з 1 га за рахунок вирощування буркуну білого однорічного за 2022 рік було отримано за використання зрошення та сіви культури нормою 1,5 млн шт./га, що забезпечило отримання максимального умовно чистого прибутку – 38,0 тис. грн/га за найменшої собівартості 1 т насіння культури – 18,7 тис. грн/т та найвищого рівня рентабельності – 238%.

УДК 631.11/14"324":632.938:631.53.04

Вознюк О. В., здобувач вищої освіти спеціальності 201 «Агрономія»**Свиштунова І. В.**, кандидат с.-г. наук, доцент кафедри рослинництва

Національний університет біоресурсів і природокористування України

e-mail: irinasv@ukr.net

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРИЙОМІВ ВИРОЩУВАННЯ НА ТРИВАЛІСТЬ НАДХОДЖЕННЯ ЗЕЛеної МАСИ ТРИТИКАЛЕ ОЗИМОГО

На кормові цілі вегетативну масу озимих зернових культур (жито, пшениця, тритикале) використовують в період від фази виходу у трубку до фази повного колосіння. В цей час зелена маса за зоотехнічною оцінкою є найбільш збалансованою, повноцінною та високопоживною. Однак не лише культури, але і їх сорти значно відрізняються між собою за темпами росту і розвитку, динамікою настання і тривалістю строків скошування, що особливо важливо при плануванні кормового конвеєра. Значно впливає на хід продукційних процесів і зміщення календарних строків сіви.

Мета досліджень – вивчити та розробити технологічні основи підвищення продуктивності різних за скоростиглістю сортів озимого тритикале.

Польові дослідження проводились у ВП НУ-БіП України «Агрономічна дослідна станція» на дослідному полі кафедри кормовиробництва, меліорації і метеорології на черноземах типових малогумусних.

Об'єкт досліджень – озимі культури: пшениця Поліська 90 (контроль), жито Київське кормове (контроль) та тритикале (сорта: 'АД 3/5', 'АД 44', 'АДМ 9', 'Поліський 29', 'АДМ 11', 'АД 52'), висіяні у 5 календарних строки в період 25 серпня до 5 жовтня. Попередник – кукурудза на силос.

Встановлено, що після відновлення весняної вегетації найбільш інтенсивний розвиток характерний для сортів 'АД 3/5', 'АД 44' та 'АДМ 9', що дозволяє використовувати їх в системі

кормового конвеєра одразу після використання зеленої маси жита.

Настання фази колосіння в озимих культур зумовлювалось видовим і сортовим складом, строком сівби та погодними умовами протягом вегетації. За раннього строку сівби посіви вступають у фазу колосіння з 17 травня до 1 червня, за пізнього – протягом 20 травня-4 червня. В озимого жита зазначена фаза наставала 7–21 травня, у пшениці значно пізніше – 24 травня–7 червня.

Залежно від строку сівби та сортименту сортів тривалість міжфазного періоду трубкування-колосіння на посівах тритикале становила 17,7–23,0 доби. В цілому ж, найкоротшим за-

значений міжфазний період виявився у рослин пізніх строків сівби, що вказує на прискорений стадійний розвиток таких посівів. Відповідно, швидкі темпи фенологічних змін зумовлювали формування малопотужного травостою, а отже й недостатні прирости вегетативної маси.

Серед досліджуваних сортів, раніше вступають у фазу колосіння ‘АД 3/5’, ‘АД 44’ та ‘АДМ 9,’ які характеризуються швидким проходженням міжфазного періоду трубкування-колосіння - за 17–19 доби, залежно від строку сівби. У пізньостиглих сортів ‘АДМ 11’ та ‘АД 52’ цей період зростав до 20,7-23,3 діб і найтривалішим був у сорту ‘Поліський 29’ – 23,0-24,7 діб.

УДК633.171:631.527

Воронцова В. М., молодший науковий співробітник

Устимівська дослідна станція рослинництва Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН України

e-mail: udsr@ukr.net

РІЗНОМАНІТТЯ КОЛЕКЦІЇ ПРОСА ЗА МОРФОЛОГІЧНИМИ ОСОБЛИВОСТЯМИ СТЕБЛА ДЛЯ СЕЛЕКЦІЙНОГО ВИКОРИСТАННЯ

Просо – цінна зернова культура як харчового напряму використання, так і як сировина для різноманітних галузей промисловості. Головним чинником подальшого зростання виробництва проса є підвищення рівня і стабільності його врожайності.

Надійною базою генетичних джерел цінних ознак є колекція проса посівного (*Panicum miliaceum* L.) Устимівської дослідної станції рослинництва Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН обсягом 5914 зразків. Набір колекційних зразків, які проходили вивчення протягом 2020–2022 років, складався з 41 шт. 15 різновидностей різного еколого-географічного походження. За тривалістю вегетаційного періоду дана група розподілена на ранньостиглі (61–80 діб) – 10 шт., середньостиглі (81–100 діб) – 34 шт., пізньостиглі (101–120 діб) – 6 шт. Вивчення колекції проса з метою виділення цінного вихідного матеріалу для селекції проводиться згідно методичних вказівок “Исследование мировой коллекции проса” (Ленінград, 1988) та дескрипторів опису зразків “Широкого уніфікованого класифікатора проса (*Panicum miliaceum* L.)” (Харків, 2009).

Стебло у проса виконує важливі біологічні функції. Його довжина і особливості анатомічної будови мають великий вплив на продуктивність рослин та стійкість до несприятливих факторів середовища, що забезпечує реалізацію врожайного потенціалу генотипу. При вивченні

колекції просавизначається рівень прояву морфологічних ознак стебла: висота рослини, кількістю вузлів на ньому та довжина верхнього міжвузля.

Висота рослини в межах зразка в залежності від року вирощування мала незначне варіювання. В середньому по досліді високорослими (111–140 см) є 25 зразків: UC0206388, ‘Особливе’, UC0206403, ‘Казкове джерело’ з України, UC0201659 (Казахстан) та ін. Дуже високорослими (більше 140 см) є 6 зразків: UC0206387, ‘Альтернативне’, UC0206405, ‘Дивовижне’, UC0201509 з України та ін. Середню висоту рослини (81-110 см) відмічено у восьми зразків: UC0201456, UC0200243, ‘Крестьянка’ з росії та ін. Більшість зразків мали середню кількість вузлів на стеблі – 6-7 шт.

Довжина верхнього міжвузля у проса є важливою ознакою тому, що вона визначає не тільки висоту рослини, але й прямо впливає на продуктивність рослини в цілому. Понад 25 см довжина верхнього міжвузля була у двох зразків – UC0201509 (Україна), UC0201511 (росія). Найбільш коротке верхнє міжвузля (менше 15 см) мали 4 зразки, зокрема найменше (12,4 см) відмічено у зразка UC0201453 (росія).

Виділені зразки за рівнем прояву морфологічних ознак, зокрема висоти рослини та довжини верхнього міжвузля, є цінним вихідним матеріалом для селекції по підвищенню продуктивності рослини.